

Rektor
Ylva Fältholm

Missiv

2021-08-26
HIG-STYR 2021/64
U2021/02670

Utbildningsdepartementet
Postadress 103 33 Stockholm
Besöksadress: Drottninggatan 16

Remissyttrande Utbildningsdepartementspromemorian Nationell plan för trygghet och studiero (Ds 2021:13)

Högskolan i Gävle har tagit del av Utbildningsdepartementspromemorian Nationell plan för trygghet och studiero (Ds 2021:13) och tackar för möjligheten att besvara denna remiss.

Remissyttrandet har beretts av professor i pedagogik Guadalupe Francia och professor i didaktik Silvia Edling från Akademin för Utbildning och Ekonomi vid Högskolan i Gävle.

Bifogat presenteras Högskolans remissyttrande.

Med vänlig hälsning

HÖGSKOLAN I GÄVLE

Rektor

Remissyttrande Utbildningsdepartementetspromemorian Nationell plan för trygghet och studiero (Ds 2021:13)

Sammanfattning

Högskolan i Gävle har anmodats att lämna yttrande på *Ds 2021:13 Nationell plan för trygghet och studiero*. Yttrande har beretts av professor i pedagogik Guadalupe Francia och professor i didaktik Silvia Edling från Akademin för Utbildning och Ekonomi.

Promemorian betraktar en skola präglad av trygghet och studiero som en rättighet för alla elever såväl som en grundförutsättning för lärande och utveckling. Med denna utgångspunkt föreslår promemorian en nationell plan för trygghet och studiero som omfattar följande centrala åtgärder:

- Varje skola bör göra en systematisk analys av styrkor och brister i trygghet och i studiero. Denna analys bör involvera hela skolan.
- Skolans systematiska kvalitetsarbete bör förstärkas.
- Skolan bör ha en ökad beredskap för att hantera svåra situationer (ex: våld, kränkningar och ordningsstörande uppträdande).
- Skollagen skall tydligt ange att ”... huvudmannen aktivt ska verka för att rutinerna för klagomålshantering är kända, att huvudmannen ska genomföra den utredning som behövs för att kunna hantera klagomålet samt därefter återkoppla på lämpligt sätt till den som har klagat” (Ds 2021:13, sida 11).
- Skolinspektionens kommer att utreda elevers och vårdnadshavares klagomål först efter att huvudmannen har hanterat det eller om det finns särskilda skäl.
- Skolverket skall få i uppdrag att utarbeta stöd för samarbete mellan skola och vårdnadshavare gällande klagomål.
- Skolinspektionen ska vara part i domstol i fler fall av brister i trygghet och studiero än vad som gäller i dag.
- Promemorian nationella plan inkluderar även förslag till ändringar i den svenska skolans lagstiftning.

Högskolan i Gävle tillstyrker på en övergripande plan promemorian förslag om ändringar i lagstiftningen i fråga om:

- ökade befogenheter för huvudmannen och skolpersonal för att garantera elevernas studiero och trygghet
- definitionen om studiero

- huvudmannens ansvar för att bedriva förebyggande systematiska insatser för både trygghet och studiero
- huvudmannens och rektors ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet
- klagomålshanteringen
- kravet på elevernas delaktighet i arbetet med ordningsregler

Högskolan i Gävle rekommenderar samtidigt följande:

- en ökad juridisk reglering av skolans systematiska arbete för trygghet och studiero bör noga övervägas mot de negativa effekterna som en ökad juridifiering av både undervisning och utbildning kan medföra för huvudman, skolpersonal, vårdnadshavare och elever.
- information om skolans ordningsregler och stöd till vårdnadshavare bör ges i former som kan nå olika grupper oavsett social bakgrund, utbildningsnivå, etnicitet eller modersmål.
- ansvaret för det systematiska arbetet för utbildningskvalitet kan inte enbart läggas på skolpersonalen då det även är en politisk och socioekonomisk fråga som flera samhällsaktörer utanför skolan bör ansvara för.

Högskolans synpunkter på promemorian:

På ett övergripande plan står Högskolan i Gävle bakom promemorians nationella plan för trygghet och studiero. Högskolan instämmer i att skolans systematiska kvalitetsarbete är en viktig förutsättning för skolans systematiska arbete för trygghet och studiero. Vi stödjer därför förslaget om ett tillägg i skollagen som fastställer huvudmannens och rektorns ansvar för att genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen efter analysen av de bakomliggande orsakerna till elevernas kunskapsresultat.

Vi bedömer i linje med promemorians förslag att trygghet och studiero är skilda fenomen som inte bör blandas ihop även om de är starkt relaterade till varandra. Promemorian lyfter fram att avsaknad av en definition av studiero i skollagen bör ses som en brist i den aktuella lagstiftningen. Vi tillstyrker promemorians förslag att införa en tydlig definition om studiero i skollagen. Vi ställer oss även positiva till promemorians förslag på definition av studiero som "...goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen" (Ds 2021:13, sida 298).

Även om detta förslag kan innebära en risk för ökad juridifiering av skolans verksamhet, bedömer vi tillägget om studiero i skollagen som nödvändigt i syftet att förhindra risken för en viss skolpraxis som begränsar det systematiska och förebyggande arbetet till att endast garantera trygghet.

Vi tillstyrker även förslaget att skollagen skall precisera huvudmannens ansvar för att bedriva förebyggande systematiska insatser för både trygghet och studiero. Avsaknad

av trygghet och studiero bedömer vi som ett hot mot elevernas rätt till en likvärdig utbildning.

Utöver ovanstående föreslår Högskolan i Gävle att det även lyfts fram att externa faktorer såsom ökad social segregation, ökade ojämlikheter mellan skolor och elevgrupper eller brist på utbildade lärare bidrar till brister i utbildningskvalitet och möjligheter till att stärka trygghet och studiero. Med andra ord, ansvaret för utbildningskvalitet kan inte enbart läggas på skolpersonalens arbete då det även är en politisk och socioekonomisk fråga som flera samhällsaktörer utanför skolan bör ansvara för.

Högskolan i Gävle ställer sig mycket positivt till att begränsa Skolinspektionens ansvar för hanteringen av klagomål från elever och vårdnadshavare. Vi stödjer även förslaget om ytterligare reglering vad gäller hur det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas i syftet att underlätta huvudmannens, rektors och Skolinspektionens uppföljning av utbildning. Dock ser vi en risk för en för detaljerad reglering som inskränker skolpersonalens handlingsfrihet att kunna utveckla kvalitet i sin undervisning. De föreskrifter som utvecklas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör dock fungera som ett stöd och inte som ett hinder och en begränsning för skolpersonalens professionella arbete.

Högskolan i Gävle tillstyrker förslaget om att Skolverket skall få i uppdrag att utarbeta stöd för samarbete mellan skola och vårdnadshavare gällande klagomål. Det samma gäller förslaget om Skolverkets uppdrag att utveckla stödmaterial om hantering av svårt ordningsstörande uppträdande, våld eller kränkningar. Vi stödjer också promemorians förslag att kravet på elevernas delaktighet i arbetet med ordningsregler bör förtydligas i skollagen. Samtidig vill vi lyfta fram att information om skolans ordningsregler och stöd till vårdnadshavare bör ges i former som kan nå olika grupper oavsett social bakgrund, utbildningsnivå, etnicitet eller modersmål.

Högskolan i Gävle ställer sig positiv till förslaget om restriktioner gällande elevernas mobilanvändande i skolan som en åtgärd för att garantera elevernas studiero och trygghet. Vi stödjer även förslaget om att all skolpersonal får "... befogenhet att vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra elever trygghet och studiero eller komma till rätta med ordningsstörande uppträdande" (Ds 2021:13, sida 13). Vi stödjer även förslaget om att utöka befogenhet för all skolpersonal "...att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller ordningsstörningar" om dessa åtgärder "...står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter" (Ds 2021:13, sida 13). Vi instämmer även med förslaget om att göra ändringar i skollagen för att använda tillfällig placering inom eller utanför den egna skolenheten eller avstängning som disciplinära åtgärder. Vi stödjer också att rektorerna för de frivilliga formerna kan fatta ett självständigt beslut om olika åtgärder för att garantera trygghet och studiero. Rektors

ökade självständighet innebär därmed att rektorsbeslut inte längre skall behöva prövas av huvudmannen eller inte heller behöva i vissa fall tas i samråd med socialnämnden.

Promemorian konstaterar att disciplinära åtgärder bör vara kortsiktiga och akuta samt att deras användning bör vara ett motiv för en revision av skolans förebyggande arbete för både trygghet och studiero. Vi instämmer med promemorian om begränsningar för denna typ av åtgärder.

Samtidigt ställer vi oss bakom förslaget om att Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten skall anordna kompetensutveckling för elevassistenter och annan resurspersonal i skolan med tanke på dessa personalkategoriernas komplexa skoluppdrag.

Slutligen vill Högskolan i Gävle särskilt understryka att alla de föreslagna ändringarna i den svenska lagstiftningen för hanteringen av skolans systematiska arbete för trygghet och studiero noga bör övervägas mot de negativa effekterna som en ökad juridifiering av både undervisning och utbildning kan medföra för huvudman, skolpersonal, vårdnadshavare och elever.